

Форма № Н - 3.04у

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО
Навчально-науковий інститут механічної інженерії, транспорту
та природничих наук
Кафедра здоров'я людини та фізичної культури

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та методичної роботи

Віктор КОСТІН
« 27 » 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ООК-12 ОСНОВИ ЗАГАЛЬНОЇ ТА КЛІНІЧНОЇ ПАТОЛОГІЇ

освітній ступінь «Бакалавр»
спеціальність 227 – «Терапія та реабілітація»

освітньо-професійна програма «Фізична терапія, ерготерапія»

КРЕМЕНЧУК 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи загальної та клінічної патології» розроблена на основі освітньо-професійної програми «Фізична терапія, ерготерапія», підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробили: к. мед. н., доц. Богдан ЛУЦЕНКО

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-професійної програми «Фізична терапія, ерготерапія», спеціальності 227 «Терапія та реабілітація» – кафедри здоров'я людини та фізичної культури,

протокол № 1 від «27» 08 2024 р.

Гарант освітньо-професійної програми Олена АНТОНОВА

Завідувач кафедри Олена АНТОНОВА

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні методичної комісії КрНУ зі спеціальності 227 – «Терапія та реабілітація»,

протокол № 1 від «27» 08 2024 р.

Голова методичної комісії Олена АНТОНОВА

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6,0	Галузь знань <u>22 «Охорона здоров'я»;</u>	Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність <u>227 – «Фізична терапія, ерготерапія»;</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – реферат		Семестр	
Загальна кількість годин – 180		3-й	-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,5 самостійної роботи студента – 6	Освітній ступінь: бакалавр	30 год.	– год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	– год.
		Лабораторні	
		– год.	– год.
		Самостійна робота	
		120 год.	– год.
	Вид контролю: іспит		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи загальної та клінічної патології» є обсяг знань і навичок, які повинні одержати студенти. Курс передбачає набуття студентами теоретичних знань для глибокого розуміння етіології, патогенезу, прояв, принципів запобігання та лікування хвороб. Ця мета визначає важливе місце загальної та клінічної патології у системі підготовки фізичного терапевта, ерготерапевта і вимагає всебічного інтегрування з багатьма навчальними предметами.

Завданням дисципліни «Організація діяльності реабілітаційних закладів» є сформувати у студентів систему знань про: суть основних понять нозології: хвороба, патологічний процес, патологічний стан, етіології, патогенез; причини, механізми розвитку та прояви типових патологічних процесів; патогенетичну суть та значення типових порушень обміну речовин; загальні закономірності розвитку патологічних процесів в окремих органах та системах, поняття про їхню функціональну недостатність; сучасні уявлення про етіологію та патогенез найпоширеніших хвороб людини.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні після успішного засвоєння навчальної дисципліни формувати наступні програмні компетентності та результати навчання:

Загальні компетентності

ЗК 03. Навички міжособистісної взаємодії.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

ФК 02. Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.

ФК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.

ФК 12. Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів.

Програмні результати навчання

ПР 04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

ПРН 05. Надавати долікарську допомогу при невідкладних станах та патологічних процесах в організмі; вибирати оптимальні методи та засоби збереження життя.

ПР 06. Застосовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі, трактувати отриману інформацію.

ПР 07. Трактувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ ДП).

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. «Загальні питання патології організму людини».

Тема 1. Вступ. Предмет та завдання загальної патології та її місце в роботі фізичного реабілітолога. Моделювання патологічних процесів.

Загальна патологія як фундаментальна інтегративна наука та навчальна дисципліна. Місце загальної патології в системі підготовки фізичного реабілітолога. Загальна патологія як методологічна база сучасної клінічної медицини. Коротка історія розвитку загальної патології, основні етапи її розвитку.

Тема 2. Вчення про хворобу. Поняття «норма», «здоров'я», перехідні стани між здоров'ям та хворобою (передхвороба). Поняття про патологічну реакцію, патологічний процес, патологічний стан. Поняття «хвороба». Хвороба як діалектична єдність пошкодження та адаптивних реакцій організму. Стадії хвороби. Аналіз окремих сучасних концепцій загальної нозології (неогіпократизм, холізм, екзистенціалізм, психосоматика, соціальна дезадаптація, соціальна екологія, хвороби цивілізації).

Тема 3. Загальна етіологія. Хвороботворна дія факторів зовнішнього середовища. Принцип детерміналізму в патології. Роль причин та умов у виникненні хвороб, їхній діалектичний взаємозв'язок. Поняття про зовнішні, внутрішні причини та фактори розвитку хвороби. Хвороботворна дія факторів зовнішнього середовища. Етіотропний принцип профілактики та терапії хвороб.

Тема 4. Загальний патогенез. Пошкодження як нагальна ланка патогенезу. Єдність функціональних та структурних змін в патогенезі хвороб. Причинно-наслідкові відношення в патогенезі; первинні та вторинні пошкодження. Ведучі ланки патогенезу; «порочні кола».

Тема 5. Термінальні стани. Конституція організму. Умирання як стадійний процес. Предагонія, агонія, клінічна смерть, біологічна смерть. Основи реанімації: надання долікарської допомоги при невідкладних станах та патологічних процесах в організмі; оптимальні методи та засоби збереження життя. Визначення поняття «конституція організму». Класифікації конституціональних типів. Вплив конституції на виникнення та розвиток хвороб.

Тема 6. Роль спадковості в патології. Патогенез спадкових форм патології. Класифікація спадкових форм патології. Генні хвороби: моно- і полігенні. Типи передачі спадкових хвороб. Хромосомні хвороби: поліплоїдії, анеуплоїдії.

Змістовний модуль 2. Типові патологічні процеси. Патологія органів і систем

Тема 7. Пошкодження клітини. Причини пошкодження клітини. Загальні механізми пошкодження клітини. Порушення внутріклітинних механізмів регуляції функції клітин.

Тема 8. Порушення периферійного кровообігу та мікроциркуляції. Види порушення периферичного кровообігу. Порушення реологічних властивостей крові. Запалення, його етіологія та основні компоненти патогенезу. Лихоманка,

її стадії, біологічне значення лихоманки. Гіпоксія, характеристика поняття. Типи гіпоксії.

Тема 9. Патологія нервової системи. 1. Загальна етіологія та механізми пошкодження нервової системи. Пошкодження мозку, викликані порушенням мозкового кровообігу. Розлади нервової системи, викликані порушенням процесу мієлінізації. Біль, рецептори болю, біль в регенеруючому нерві. Фантомні болі, засоби терапії болю. Поняття про «фізіологічний» та «патологічний» біль.

Тема 10. Патологія ендокринної системи. Загальна етіологія та патогенез ендокринопатії. Етіологія та патогенез окремих синдромів та захворювань ендокринної системи.

Тема 11. Патологія імунної системи. Імунодефіцитні стани. Алергія. Аутоімунні хвороби.

Тема 12. Патологія системи кровообігу та системи крові. Порушення кровообігу при розладах функції серця. Порушення кровообігу при розладах тону судин. Порушення системи еритроцитів. Порушення системи лейкоцитів. Порушення тромбоцитно-судинного гомеостазу.

Тема 13. Патологія системи дихання, травної системи, сечостатевої системи. Патологія зовнішнього дихання. Патологія системи травлення. Патологія нирок.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	л а б	ін д	с.р		л	п	ла б	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Загальні питання патології організму людини.												
Тема 1.	9	2	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 2.	9	2	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 3.	14	2	2	-	-	10	-	-	-	-	-	-
Тема 4.	14	2	2	-	-	10						
Тема 5.	14	2	2			10						
Тема 6.	14	2	2			10						
Змістовий модуль 2. Організація діяльності спеціалізованих закладів реабілітації.												
Тема 7.	14	2	2	-	-	10						
Тема 8.	14	2	2	-	-	10						
Тема 9.	14	2	2	-	-	10						
Тема 10.	14	2	2	-	-	10						
Тема 11.	14	2	2			10						
Тема 12.	14	2	2			10						

Тема 13.	22	6	6			10						
Усього годин	180	30	30	-	-	120	-	-	-	-	-	-

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Предмет та завдання загальної патології та її місце в роботі фізичного реабілітолога. Моделювання патологічних процесів.	2
2	Вчення про хворобу. Загальна етіологія; хвороботворна дія факторів зовнішнього середовища	2
3	Загальна етіологія. Хвороботворна дія факторів зовнішнього середовища.	2
4	Загальний патогенез	2
5	Термінальні стани, конституція організму	2
6	Роль спадковості в патології	2
7	Пошкодження клітини	2
8	Порушення периферійного кровообігу та мікроциркуляції	2
9	Патологія нервової системи	2
10	Патологія ендокринної системи	2
11	Патологія імунної системи	2
12	Патологія системи кровообігу та системи крові	2
13	Патологія системи дихання, травної системи, сечостатевої системи	6
	Разом:	30

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
	Разом:	

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Предмет та завдання загальної патології та її місце в роботі фізичного реабілітолога. Моделювання	5

	патологічних процесів.	
2	Вчення про хворобу. Загальна етіологія; хвороботворна дія факторів зовнішнього середовища	5
3	Загальна етіологія. Хвороботворна дія факторів зовнішнього середовища.	10
4	Загальний патогенез	10
5	Термінальні стани, конституція організму	10
6	Роль спадковості в патології	10
7	Пошкодження клітини	10
8	Порушення периферійного кровообігу та мікроциркуляції	10
9	Патологія нервової системи	10
10	Патологія ендокринної системи	10
11	Патологія імунної системи	10
12	Патологія системи кровообігу та системи крові	10
13	Патологія системи дихання, травної системи, сечостатевої системи	10
	Разом:	120

8. Індивідуальне завдання – написати реферат на обрану тему.

9. Методи навчання - методи проектного та проблемного навчання, методи показу, розказу, наочні.

Діяльність студента:

- слухання лекцій;
- виступ з повідомленням на практичному занятті;
- виголошення доповіді на практичних заняттях;
- участь у дискусії на практичних заняттях;
- самостійне конспектування додаткової літератури та її аналіз.

10. Методи контролю – традиційні та тестові контрольні роботи для оперативного, поточного, підсумкового контролю, усне опитування, виконання залікового індивідуального завдання.

**11. Розподіл балів, які отримують студенти
для заліку
для екзамену**

Поточне тестування, самостійна та індивідуальна робота		Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовний модуль №1; Змістовний модуль №2		20	100
Т 1-6	Т 7-13		
40	40		

T1, T2 ... T 13 – теми змістових модулів.

Критерії оцінювання результатів вивчення дисципліни «Основи загальної та клінічної патології».

Методика базується на тому, що за умови повного та успішного виконання навчального плану за конкретною дисципліною протягом семестру, студент може отримати максимально можливу кількість балів. $N_{бmax}=100$.

За пропозицією нині діючого університетського положення про оцінювання успішності студентів за 100-бальною системою передбачений наступний розподіл максимальних балів:

- за відвідування лекційних занять – $N_{лmax} = 10$;
- за екзамен – $N_{емax} = 20$;
- решта видів занять – $N_{прmax} = 70$.

Третя позиція в цьому переліку розподіляється на всі види занять, що передбачені навчальним планом, тобто у найбільш загальному випадку:

$$N_{рmax} = N_{лbmax} + N_{прmax}$$

Отримаємо максимальну кількість, що може бути одержана студентом за кожне заняття, а саме:

$$N_{л} = \frac{N_{лmax}}{n_{л}};$$

$$N_{лб} = \frac{N_{лbmax}}{n_{лб}}; \quad N_{пр} = \frac{N_{прmax}}{n_{пр}};$$

де $n_{л}$, $n_{лб}$, $n_{пр}$ – кількість лекцій, лабораторних та практичних занять, передбачених навчальним планом на поточний семестр.

Принципи визначення конкретної кількості балів, що отримує студент за кожну конкретну контрольну точку

Головним принципом визначення конкретної кількості балів, що отримує студент за кожну конкретну контрольну точку, є врахування рівня продемонстрованих студентом знань та навичок, оцінених за критеріями оцінки, затвердженими розпорядженням по КрНУ від 12.11.2012р. та успішності і своєчасності виконання студентом навчального плану.

Бал за відвідування лекційних *занять* враховується автоматично за кількістю фактично відвіданих студентом занять відповідно до відміток у журналі академічної групи та робочому журналі викладача.

$$N_{лфакт} = N_{л} \cdot n_{лфакт},$$

де $n_{лфакт}$ – кількість лекційних занять, фактично відвіданих студентом.

Бал за практичне заняття нараховується наступним чином:

$$N_{прфакт} = \sum_{i=1}^{n_{пр}} (N_{прi} \cdot k_{яi}),$$

де $k_{я}$ – коефіцієнт якості проведення практичного заняття.

Означений коефіцієнт враховує рівень знань та навичок, продемонстрованих студентом під час практичного заняття (наприклад, відповідь у дошки) та виконання тестового завдання

$$k_{\text{я}} = \frac{Б}{5},$$

де $Б = 2,3,4,5$ – підсумкова кількість балів, виставлена викладачем студенту за практичне заняття.

Отже, відпрацювань практичних занять не передбачається. Якщо студент пропустив практичне заняття без поважних причин, йому виставляється за це заняття бал $Б = 0$.

Отже, виконання навчального процесу є обов'язковою умовою для одержання позитивного результату в цілому за семестр.

Запропонований вище алгоритм оцінювання фактично визначив і принципи формування контрольних точок, а саме:

1. Поточний контроль містить в собі:

- бали за відвідування лекційних занять;
- бали, одержані за практичні заняття.

Максимальна кількість балів, яку може одержати студент за всі складові поточного контролю складає:

$$N_{\text{потмах}} = N_{\text{лмах}} + N_{\text{рмах}} = 10 + 70 = 80$$

Підсумковий контроль знань у формі екзамену може забезпечити студенту максимальну кількість балів $N_{\text{емах}} = 20$, але врахування цієї кількості пропонується здійснювати у наступний спосіб:

$$N_{\text{бфакт}} = N_{\text{потфакт}} \cdot k_{\text{я}},$$

де $k_{\text{я}}$ – коефіцієнт якості знань, виявлених на екзамені, який визначається наступним чином:

$$k_{\text{я}} = \frac{Б}{4} \cdot \tau,$$

де $Б = 3,4,5$ – кількість балів, одержаних на екзамені (при $Б = 2$, $k_{\text{я}} = 0$); τ – коефіцієнт своєчасності виконання навчального плану, він визначається у наступний спосіб: $\tau = 1$ якщо екзамен складено с першої спроби за графіком сесії; $\tau = 0,9$ якщо це результат першого перескладання; $\tau = 0,8$ якщо це результат другого перескладання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
					іспит, диференційований залік
90–100	A	відмінно	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді,	Високий (творчий)	відмінно

			самостійно розкриває власні обдарування і нахили		
82–89	B	дуже добре	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
74–81	C	добре	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок		
64–73	D	задовільно	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно
60–63	E	достатньо	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів		

12. Методичне забезпечення

1. Антонова О. І. Методичні вказівки щодо виконання практичних робіт з навчальної дисципліни «Основи загальної та клінічної патології». Кременчук: Видавничий відділ КрНУ, 2021. 37 с.
2. Антонова О. І. Методичні вказівки щодо самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи загальної та клінічної патології». Кременчук: Видавничий відділ КрНУ, 2021. 12 с.

13. Рекомендована література

Основна:

1. Антонова О.І. Основи медичних знань : навчальний посібник. Кременчук: ПП Щербатих О.В., 2019. 126 с. ISBN 978–617–639–225–5.

2. Антонова О.І., Мосьпан В.О. Основи нормальної та патологічної фізіології: навчальний посібник. Кременчук: ПП Щербатих О.В., 2016. 128 с. ISBN 978–617–639–085–5. (Затверджено МОН України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Лист №1/11-10205 від 20.07.2015) (1/2часть).
3. Струков А. І., Серов В. В. Патологічна анатомія: підручник. 4-е вид.. Х. : Факт, 2004. 864 с.
4. Шлопов В. Г. Патологічна анатомія : підручник. Вінниця : Нова Книга, 2004. 768 с.
5. Патоморфологія: нац. підруч. / В. Д. Марковський, В. О. Туманський, І. В. Сорокіна та ін., за ред. В. Д. Марковського, В. О.Туманського. К.: ВСВ «Медицина», 2015. 936 с. ISBN 978-617-505-450-5
6. Патологічна анатомія (загальнопатологічні процеси) / В. М. Благодаров, П. І. Червяк, К. О. Галахін, Л. О. Стеченко, В. А Діброва, М. Б. Хомінська, М. А Конончук (за ред. В.М. Благо дарова та П.І. Червяка). К.: Генеза, 1997. 260 с.